

Секція 14. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ БІЗНЕСУ

В.А. Гросул, д-р екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

С.О. Зубков, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

СУЧАСНИЙ СТАН ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Одним з головних завдань підприємств сфери харчування є забезпечення населення країни якісними продовольчими товарами в необхідних обсягах. Проте рівень споживання продуктів харчування населенням України суттєво залежить від рівня цін, доходів громадян та інших чинників, які сукупно визначають виробничі та інвестиційні пріоритети підприємств сфери харчування та споживчі пріоритети населення. Проведене дослідження стану харчування населенням України, дозволило дійти таки х висновків

Споживання основних продуктів харчування населенням України з 1990 року загалом скоротилося. Загалом зросло споживання яєць, овочів, плодів та олії, що станом на 2018 рік перевищило рівень споживання 1990 року. Щороку скорочується споживання цукру, хліба та хлібопродуктів, що окрім економічних чинників викликано тенденцію дотримання здорового харчування. Суттєво скоротилося споживання молока та молочних продуктів. Споживання м'яса та м'ясних продуктів коливалося протягом досліджуваного періоду, проте так і не досягнувши рівня споживання 1990 року.

Якщо порівнювати якість харчування відносно рекомендованих Міністерством охорони здоров'я України раціональних норм споживання продуктів харчування, то лише за картоплею та овочами дану норму перевищено. За іншими продуктами споживання є меншим, за раціональні норми. Якщо за молоком та молочними продуктами у 1990 році рівень споживання відносно раціональних норм був 98,2% то протягом усіх інших років він стабільно скорочувався, сягнувши у 2018 році 52%, що є найнижчим серед усіх інших продуктів харчування. Протягом досліджуваного періоду коливалося споживання риби та рибопродуктів, досягаючи свого максимального значення 85% у 2008 році, що лише на 2 відсоткових пункти нижче за показник 1990 року. Станом на 2018 рік рівень споживання риби та рибопродуктів складав лише 59%.

Споживання м'яса та м'ясних продуктів з 1990 року скорочувалося до 2001 року майже на третину. З 2002 року спостерігалось зростання рівня його споживання відносно раціональних норм, проте станом на 2018 рік його рівень майже на 20 в.п. нижче за рівень 1990 року. Зменшення споживання м'яса та

риби компенсувалося зростанням споживання овочів. Так, рівень споживання овочів з 1990 року зріс з 63,4% до 101,8% у 2018 році. Протягом досліджуваного періоду рівень споживання картоплі перевищував рекомендовану норму, що пояснюється відносно низькою вартістю даного продукту. До 2013 року рівень споживання цукру загалом відповідав раціональним нормам, проте з 2013 року його рівень стабільно скорочувався.

Таким чином, перевищення, особливо хлібопродуктів і картоплі, є свідченням незбалансованого харчування населення, яке намагається забезпечити власні енергетичні потреби економічно доступнішими продуктами. Таким чином, харчування населення України не відповідає гігієнічним нормам, що зумовлено переважно соціально-економічними причинами.

Харчування населення України характеризується значним зниженням за останні роки енерговитрат на одну людину й відповідно зниженням обсягу вживаної нею їжі. Так, середньостатистичний громадянин України споживає майже 2707 ккал на добу. Звичайно, при такому обсязі, якості й харчовій цінності їжі він не може одержати достатньої кількості поживних компонентів, у тому числі біологічно активних речовин. При цьому, основну частку калорій українці отримували із рослинної продукції, і лише трохи більше чверті середньодобового раціону забезпечувалося за рахунок споживання продуктів тваринного походження, що в 2 рази нижче встановленого граничного критерію (55%).

Середньодушові обсяги споживання м'яса в Україні є найнижчими порівняно з іншими країнами (за винятком Туреччини, Тунісу, Єгипту та Азербайджану). Порівняно низькими є також середньодушові обсяги споживання фруктів (нижчими, ніж в Україні, вони є лише у Японії, Польщі, Болгарії та Узбекистані). Водночас в Україні мали місце відносно високі середньодушові обсяги споживання картоплі (вищими вони є у Польщі, Росії, Білорусії та Казахстані) і цукру (вищі лише у Росії та Польщі). Середньодушові обсяги споживання молока, овочів та хліба відносно інших країн в Україні є достатньо високими. Загалом обсяги споживання м'яса, фруктів, картоплі та цукру залежать від рівня економічного розвитку країни: чим вищим є цей рівень, тим, як правило, вищими є обсяги споживання м'яса та фруктів і нижчими – картоплі та цукру. Але слід враховувати, що споживання продуктів харчування в різних країнах світу значною мірою залежить і від національних традицій та звичок у харчуванні.

Україна посідає одне з останніх місць за показником дієтичного різноманіття харчування, проте з 2012 року даний показник має тенденцію до зростання з 56% у 2012 році до 59% у 2019 році.